

Utmaningar och möjligheter för kvinnors deltagande

Analys |

Kvinnor har av tradition inte haft möjlighet att delta i det offentliga samtalet i Afghanistan. Detta har ändrats de senaste åren då kvinnor fått en allt större roll på politiska och sociala arenor.

Framgångarna har framför allt varit stora på nationell nivå, men på landsbygden ser verkligheten annorlunda ut.

Samhället domineras av en patriarkal tradition som förtrycker och diskriminerar kvinnor. Det tar sig uttryck i brist på utbildning, kunskapsöverföring och tillgång till arbetsmarknaden. Det leder också till våld och dålig rättssäkerhet.

För att verkligen förstå de utmaningar som afghanska kvinnor står inför krävs en större förståelse för genusbegreppet.

DEN PATRIARKALA sociala strukturen är djupt rotad i Afghanistan. Samhället genomsyras av en tydlig åtskillnad mellan kvinnor och män. Det är en tradition som är svår att bryta, inte bara bland män utan även bland kvinnor.

Då män ofta har viktiga roller att spela i det offentliga rummet återfinns kvinnors roll traditionellt i det privata rummet. Och eftersom hela samhället är uppbyggt kring familjen som institution bör begreppet "deltagande" i medling och konfliktlösning ses ur ett lokalt perspektiv. I hemmet spelar kvinnor ofta en central roll i konfliktlösning.

De kvinnor som jag intervjuat har själva identifierat brist på jämställdhet mellan könen och konservativa traditioner som stora utmaningar. Diskriminering av kvinnor är vanligt och tröskeln för våld i hemmet låg.

Samhällets ojämlika struktur mellan könen tar sig även uttryck i fördelningen av resurser, vare sig det rör sig om kunskap, inflytande eller möjlighet att tjäna pengar. Giftermål kan också vara ett hinder eftersom det innebär att unga kvinnor inte kan gå klart skolan.

Unga gifta kvinnors tillgång till utbildning beror på deras familjers syn på kvinnors rätt att gå i skolan och arbeta utanför hemmet, men det kan också handla om ekonomi. En familj har kanske inte råd att sätta mer än ett barn i skolan. En kvinna i Faryab berättar i min studie om hur hennes bror fick gå i skolan, medan hon själv tvingades gifta sig och sluta skolan.

Ytterligare en utmaning är det dåliga säkerhetsläget. Rädslan för attacker från väpnade motståndsgupper gör det svårt att röra sig ute och vägspärrar minskar framkomligheten mellan olika byar. De flesta kvinnor kan inte heller röra sig ensamma då kvinnor generellt måste resa med en manlig släkting som förkläde. Att ta sig till skolan eller en lokal för ett politiskt möte kan därför vara svårt.

Många kvinnor uttrycker en frustration över att

Det afghanska samhället genomsyras av en tydlig åtskillnad mellan kvinnor och män. Här syns två kvinnor i heltäckande burka på en gata i Jalalabad.

landets lagstiftning mest består av tomma ord på papper, snarare än något handfast som de kan ha hjälp av i vardagen. Flera kan inte läsa och har liten möjlighet att lära känna sina egna rättigheter. Dessutom erkänns inte alltid landets lagar av de manliga ledarna i lokalsamhällen ute i landet. När kvinnor får delta i offentliga institutioner är det ofta ett resultat av kvotering, snarare än baserat på kvinnornas egna kvalifikationer.

DISKRIMINERING, VÅLD och brist på kunskap och självständighet leder till mindre motivation och lågt självförtroende. Kvinnorna själva vill se mer utbildning och kunskapsöverföring, inte bara bland kvinnorna utan också bland männen. En nyckel till ökat kvinnligt deltagande är att förändra männens syn på kvinnor.

Brist på utbildning gör kvinnor maktlösa och tystar

dem när viktiga beslut ska fattas. I min studie kan man se hur högre utbildning och kunskapsnivå har en positiv inverkan på deltagande i konfliktlösning i lokala institutioner, som till exempel byråd, *shuras*.

FÖR ATT ÖKA KVINNORS deltagande kan det vara nödvändigt att starta med de arenor där det är mer naturligt för kvinnor att delta, som i hemmen och i grannskapet. Vi ska inte underskatta kvinnors roll i konfliktlösning i deras vardag och privata sfär.

Samtidigt behövs starka lokala institutioner, som uppmanar till ökat kvinnligt deltagande och utmanar mäns föreställning om att kvinnor inte har den kunskap som krävs.

En kvinna i Ghazni berättar om hur kvinnor i hennes by spelar en viktig roll i konflikthantering och är med och påverkar viktiga beslut i byrådet. Genom att ge stöd till lokala institutioner är det möjligt att grad-

vis öka kvinnors deltagande på arenor som traditionellt sett varit mansdomäner.

De många utmaningarna till trots finns det exempel på ljuspunkter och framgångar. Det är viktigt att inte beskriva situationen som fullständigt hopplös. Det hjälper inte kvinnor som känner stor frustration över att inte få delta i det offentliga samtalet.

De rådande sociala strukturerna har formats under lång tid. För att ändra på dessa kommer det att krävas uthållighet och mycket arbete.

FÖR ATT GE kvinnor ökat inflytande i samhällsutvecklingen måste deras roll i lokalsamhället stärkas. Det är av största vikt att främja utbildning, deltagande i lokala medlemsnätverk och att skapa arbetstillfällen för kvinnor. ●

Karoline Tørhølen Kristensen

har skrivit en masteruppsats om afghanska kvinnors deltagande i konfliktlösning vid Norwegian University of Life Science i Oslo.

ÖVERSÄTTNING: ERIK HALKJAER